

Budúcnosť vzdelávania 2040

Kontext a metodológia

Projekt *Odkaz pre kraj* umožnil 133 mladým ľuďom a 7 učiteľom v 8 workshopoch premýšľať o budúcnosti vzdelávania v roku 2040 pomocou metodológie využívajúcej gramotnosť formovania budúcnosti (Futures Literacy). Tá podporuje schopnosť predstavovať si rôzne podoby budúcnosti, vnímať ich potenciálne dôsledky už v prítomnosti a reagovať tak tvorivejšie a zodpovednejšie.

Kľúčové želané predstavy mladých o budúcnosti vzdelávania roku 2040

Nižšie uvedené aspekty sú vytiahnuté ako častokrát sa opakujúce predstavy mladých ľudí o fungovaní vzdelávania z celkových vízií a scenárov budúcnosti.

1.1 Individualizované vzdelávanie a voľba študijného smeru

Mladí ľudia si v roku 2040 vyberajú, čo sa budú učiť, kedy a ako sa budú učiť. Žiaci sa špecializujú podľa záujmov, schopností a skúseností z praxe už na základných školách. V rámci rozhodovania o profilácii majú rôzne podporné nástroje ako AI asistenta, kariérneho poradcu, psychologické testy apod. Individualizované vzdelávanie prináša vysokú autonómnosť na úkor triednych kolektívov.

1.2 Transformácia výučby: Od prednášok k "microlearningu"

Dlhé, frontálne hodiny sú vnímané ako únavné a často neefektívne. V predstavách účastníkov a účastníčok má študent možnosť vybrať si, kedy a ako sa bude učiť. Ak mu nevyhovuje byť v triede, môže si pustiť nahrávku hodiny doma, vo svojom tempe a v čase, kedy sa cíti sústredený. Čoraz viac sa spomína potreba vzdelávacích videí, ktoré umožňujú samostatné štúdium mimo školy.

1.3 Škola ako bezpečné, podporné a vzťahové prostredie

Škola má byť komunitným centrom, ktoré ponúka zóny oddychu, bezpečia aj duševnej podpory. Vzťahové a sociálne zručnosti majú rovnakú váhu ako odborné vedomosti. Súčasťou kurikula je výchova ku komunikácii, zvládaniu stresu, správaniu sa v online priestore. V školách sa nachádzajú zóny na relax, tiché miestnosti na sebareflexiu, študovne aj spoločné priestory na budovanie vzťahov. Učitelia podporujú duševné zdravie a terapeutická pomoc funguje online či offline 24/7.

1.4 Technológie ako prirodzená súčasť výučby

V predstavách mladých ľudí o budúcnosti vzdelávania sú technológie všadeprítomné, no zároveň prirodzene integrované. Predstavy sú rôznorodé, od čiastočného zapojenia vo forme AI asistentov, až po presunutie celého vyučovania do digitálneho priestoru (VR, AR, učenie prostredníctvom hologramov či avatarov). Digitálne nástroje pomáhajú lepšie

porozumieť látke, prispôbujú obsah individuálnym potrebám žiakov a umožňujú učenie kdekolvek a kedykoľvek, často aj v noci. AI zároveň kontroluje disciplínu, monitoruje šikanu, robí záznamy a spravuje celý vzdelávací cyklus. Niektorí mladí opisujú svet, v ktorom školy už nie sú potrebné.

1.5 Hybridné a flexibilné formy štúdia

Výučba sa deje v rotujúcich prostrediach – príroda, komunitné centrá, školy, virtuálny svet. Školy fungujú v dvojtýždňových cykloch: 1 týždeň v prírode bez technológií, 1 týždeň v škole s AI a online výučbou. Priestor školy už neslúži len ako miesto na vyučovanie. Škola sa mení na otvorený komunitný priestor, ktorý podporuje medzilidské prepojenia, prepája generácie a slúži aj po vyučovaní ako miesto na objavovanie, oddych a spoluprácu. Vo verejných častiach škôl nájdeme komunitné záhrady, lavičky, zelené plochy či coworkingové zóny.

1.6 Zmysluplné a aktívne učenie

Vzdelávanie v roku 2040 sa zameriava na skutočný život. Študenti sa učia o témach, ktoré majú priamy dopad na ich každodenné fungovanie – finančná gramotnosť, dane, občianska participácia, duševné zdravie, ekologické správanie, digitálna bezpečnosť či politická orientácia sú pevnou súčasťou kurikula. Do popredia sa dostávajú aj témy vzťahov, sexuality, komunikačných zručností či etického používania technológií.

1.7 Rola učiteľa

V budúcnosti sa už učiteľ stáva sprievodcom – dôverným partnerom na ceste učenia, ktorý žiakom pomáha objavovať vzdelanie v ich vlastnom tempe a štýle. Každý učiteľ má priestor vytvoriť si s jednotlivými žiakmi individuálny vzťah – niekedy je potrebné láskavé vedenie, inokedy rozhodný impulz. Prístup je preto hlboko personalizovaný a rešpektujúci rozmanitosť potrieb a osobností detí. Dôležitou súčasťou ich práce je budovanie dôvery, emocionálnej bezpečnosti a motivácie. Učitelia reflektujú nielen vedomostné napredovanie žiakov, ale aj ich duševnú pohodu, sociálne väzby a schopnosť spolupracovať. Vzdelávanie je vďaka tomu prepojené s reálnym svetom. Do výučby sú pravidelne prizvaní odborníci z praxe, ktorí prichádzajú ako mentori, konzultanti alebo lektori na špecifické témy.

Na základe vízií mladých ľudí sa ukazuje, že budúcnosť vzdelávania je o väčšej flexibilitate, zmysluplnosti a orientácii na potreby jednotlivca aj komunity. Mladí volajú po školách, ktoré sú nielen miestom učenia, ale aj priestorom podpory, bezpečia a autentických vzťahov. Ich predstavy sú jasným signálom, že vzdelávanie má viac reflektovať výzvy a možnosti 21. storočia.

Výstupy spracovali: Mgr. Alena Tomanová a Bc. Maty Mihal'ko

Projekt realizovala organizácia YouthWatch v spolupráci s mestom Nitra a Nitrianskou krajskou radou mládeže. Projekt je financovaný Európskou úniou. Vyjadrené názory a postoje sú názormi a vyhláseniami autorov a nemusia nevyhnutne odrážať názory a stanoviská Európskej únie alebo Národnej agentúry programu EÚ Erasmus+ pre oblasť mládeže a športu. Európska únia ani organizácia udeľujúca grant za ne nepreberajú žiadnu zodpovednosť.